

COVID-19 na Pag-aalaga sa Mga Taong may Alzheimer's at Iba pang Demetia

alzheimer's association®

Ang Dementia at Covid-19

- Malamang ang dementia ay hindi nagpapataas sa panganib ng pagkakaroon ng COVID-19.
  - Ang mga pag-uugali na may kaugnayan sa dementia, mas matandang edad at karaniwang mga kondisyong pangkalusugan na madalas na kasabay na nararanasan kapag may dementia ay maaaring magpataas sa panganib.
- Ang mga taong may Alzheimer's disease at iba pang dementia (PLWD) ay maaaring makalimot na maghugas ng kamay o gawin ang iba pang mga inirerekumendang mga pag-iingat. Hindi pare-pareho ang dementia.
- Ang mga sakit tulad ng COVID-19 at ang trangkaso ay maaaring magpalala sa cognitive impairment na sanhi ng dementia.

Maagang Stage

- Mahinang memorya, pagkalito
- Mas huminang pagkusa at pagiging likas na kusang-loob
- Mga pagbabago sa kalooban/ personalidad
- Mga pagbabago sa mga kakayahan sa pagpapasya at pangangatuwiran
- Mas maraming oras ang kailangan para sa mga nakagawiang trabaho sa bahay
- Kahirapan sa pamamahala sa pera, pagbabayad ng bayarin

Kalagitnaang Stage

- Lumalang kawalan ng memorya
- Mas mabilis na kawalan ng atensyon
- Di mapakali/balisa
- Kahirapan sa pag-aayos ng mga nasasaisip
- Huminang pag-kontrol sa mga udyok
- Mas mataas na panganib sa paligoy-ligoy at nawawala

Huling Stage

- Kailangan ang patuloy na tulong sa loob ng buong araw sa mga pang-araw araw na aktibidad at personal na pag-aalaga
- Mga pagbabago sa mga pisikal na kakayahan - paglalakad, pag-upo at kalaunan, sa paglunok
- Hindi na kayang patuloy na makilala ang pamilya o sarili
- Limitadong verbal na komunikasyon
- Limitadong pagkontrol sa pantog o sa pagdudumi

Mga emosyonal na pangangailangan ng PLWD

Kalmado

Seguridad

Kaligtasan

Kontrol

Pagbabalik ng tiwala

Ano ang matututunan natin mula sa China?

Hindi naunawaan ng PLWD ang situwasyon, nakaranas ng mga pagbabago sa in-home at out of home na mga kaayusan sa pag-aalaga, at nagpakita ng kahinaan ng memorya, pag-uunawa at lumalalang kaalaman

Para sa PLWD, ito ay nagdulot ng:

- Mga sintomas sa pag-uugali
- Mga pagkakagambala sa pagtulog
- Pagka-inip
- Kawalan ng kakayahan na ayusin ang pag-aalaga

Para sa caregiver, ito ay nagdulot ng:

- Pagkabahala at pagkamayamutin
- Pag-aalala sa PLWD
- Galit
- Di pagkakasunduan sa PLWD
- Pagkalito at pagka-sindak

Mula kay: Dementia Care During the COVID19 Outbreak, Dr. Huali Wang, MD/PhD

www.youtube.com/watch?v=zM6cd1QSSFo&feature=emb_title

Mga Estratehiya na Ipinatupad ng China

- Psychological first aid (pangunahing lunas na psychological)
  - natugunan ang mga maagap na pangangailangan ng PLWD, natugunan ang kanilang mga pangunahing pangangailangan, nagbigay ng muling tiwala at ginhawa
- Sariling tulong na psychological pagpapayo at suporta
  - para sa MCI at ES PLWD, nagkaloob ng mga tulong na pang-memorya
  - para sa lahat ng PLWD, nagkaloob ng social support (telepono/video) at mga aktibidad
- Mga estratehiya sa pamamahala ng pag-uugali
  - tingnan kung may pisikal na kahirapan
  - paglingkuran ang mga pangangailangan ng damdamin o emosyon
  - tasahin ang tungkulin ng kapaligiran at tagapag-alaga

Mga tip sa pag-aalaga

Komunikasyon

- Gumamit ng kalmadong boses, maayos at deretsong pag-tingin sa mata at mahinahon na pamamaraan/paghawak
- Kilalanin at tanggapin ang katotohanan ng tao
- Tiyakin sa sarili, patotohanan, idirekta sa iba
- Gumamit ng malikhaing pagsasabi ng katotohanan
- Bigyang limitasyon ang mga masasamang balita o nakakainis na impormasyon

Bawat araw

- Ipanatili/lumikha ng mga pangkaraniwang gawain
- Maging pisikal na aktibo
- Gumawa ng mga aktibidad
- Magbigay pamilyaridad at mga paborito
- Magpatuloy sa mga tradisyon

Pamamahala sa pag-uugali

Ang bawat pag-uugali ay may kahulugan

Ano ang pangangailangang hindi natugunan?

Pisikal ba ito? Psychological/emotional?

Maghanap ng mga nagpapasimula o trigger

- Kapaligiran
- Mga inaasahan
- Karaniwang pamamaraan at gawain mula sa nakaraan
- Pakikitungo
- Pananalita
- Pagkabalisa ng caregiver

Mga Pagpapaalala Para sa Mas Mabuting Kooperasyon

- Kunin ang pansin nila
- Huwag magmadali
- Karagdagang suporta at mga pagpapaalala ay maaaring kailangan
  - Magpakita o gawing huwaran ang kilos
  - Magbigay ng mga visual/verbal na mga hudyat
  - Ikonsidera ang paggamit ng mga senyas/simbolo
- Hayaan silang makilahok hanggat maaari

Red Flag (Babala) - Pagbabago sa Ugali

- Maaaring hindi maiulat ng wasto ng PLWD kung ano ang nararamdaman nila
- Alamin ang mga sintomas ng COVID-19
- Ang biglaang pagbabago sa pag-uugali, pagkakalito o kaalaman - **makipag-ugnayan sa inyong tagapag-bigay sa pangangailangang kalusugan para kumuha ng payo**
- Kung may mapansin na mga sintomas ng emergency, makipag-ugnayan sa 911 at humingi agad ng medikal na tulong

Matagumpay na Pag-silong sa Tahanan

Maghanda para sa pagbabago sa mga opsyon ng suporta

- Sundin ang CDC at lokal na mga patnubay sa Pampublikong Departamento sa Kalusugan (Public Health Department)
- Humingi at tumanggap ng mga alok ng tulong
- Kumuha ng dagdag na mga Rx na gamot, mga medikal na kagamitan
- Gumamit ng telehealth at mga serbisyo ng payo ng nars
- Gumamit ng teknolohiya, mga serbisyo ng delivery, lokal na mga serbisyo sa komunidad para sa pag-aalaga at suporta sa pang-araw araw na pamumuhay

Magkaroon ng Plan B

- Kilalanin ang kahaliling caregiver o mga caregiver
- Gumawa ng listahan/schedule ng dapat gawin sa pag-aalaga
- Maghanda ng e-kit

Maging Kalmado at Manatiling Malusog

- Manatiling kalmado sa inyong mga interaksyon sa PLWD
- Gumawa ng kapaligiran na pinahihintulutan ang tao na may dementia na maramdamang sila ay ligtas at protektado
- Bigyang pansin ang trangkaso o tila pneumonia na mga sintomas sa inyong sarili at sa PLWD at ito ay i-ulat kaagad
- Sundin at gawin ayon sa Mga Patnubay ng CDC para sa personal na kalinisan kapag may COVID-19
- Lubos na pansinin ang mga pangangailangan sa pag-aalaga sa sarili at mapamahalaan ang pagkabalisa

"Ang mga damdamin ay dumadating at kusa rin nawawala tulad ng mga ulap sa mahanging langit. Ang may kamalayang paghinga ang aking tungkod," - Thich Nhat Hahn

Buod

- Unawain kung paano maaaring maka-apekto ang COVID-19 sa PLWD
- Tugunan ang mga emosyonal na pangangailangan ng PLWD
- Baguhin ang komunikasyon
- Lumikha at panatilihin ang mga karaniwang gawain
- Asikasuhin ang mga pangangailangang hindi natutugunan na nagiging sanhi sa pag-uugali
- Tumanggap ng tulong at makipag-ugnayan sa mga lokal na mapagkukuhanan ng impormasyon at tulong
- Alagaan ang inyong sarili

Mga Pinagkukuhanan ng Impormasyon at Tulong Helpline 800.272.3900 at/o [alz.org/norcal](https://www.alz.org/norcal)

- Caregiver Support Groups, online na mga klase, prof educ

www.alz.org/asian

www.alzconnected.org

www.alzheimersnavigator.org

www.sfhsa.org COVID19 webpage

DAS Benefits and Resource Helpline (415) 355-6700

www.geriatrics.ucsf.edu/covid19-resources